

**R.P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, É Societate Iesv, Jn
Collegio Romano Eivsdem Societatis Olim Theologiae
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Dispvationes
Scholasticae, & Morales, De virtute, & ...**

Lugo, Juan de

Lvgdvni, 1666

II. Refertur alia sententia Recentiorum, quòd abiectum formale
Pœnitentiæ sit bonum compensationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82358](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82358)

cessisse iuri suo propter hominum fragilitatem. Sed ubi facta est hæc cessio iuris? cum potius ex sacra Scriptura videatur oppositum indicari, ubi sæpe admonemur, ne differamus, & procrastinemus cōverti ad Deum: aut cur potius Deus ob nostram fragilitatem cessit iure suo in ordine ad pœnitentiam, & non ad primam læsionem, cum eadem fragilitas sit ad cadendum quæ est ad non resurgendum.

14. Aliam solutionem indicat P. Coninch. in presenti, disp. 3. n. 27. dicit enim; sæpe contingere, aliquem iniuriam facere sine aliquo alterius damno, ut si clam sine villo effectu conetur ipsius dampnum incendere: hoc autem ferè modo est iniuria, quæ committitur in Deum, quoties aliquis sine aliorum scādalo peccat. Quo casu, cum dilatio restitutionis non sit onerosa ei qui passus est iniuriam, non facile continet nonam iniuriam, aut peccatum.

Hæc solutio facilius imprægnatur, quàm præcedens, ex exemplo ipso quo vitiorum: illam enim voluntatem incendij sine effectu sequuto certum est non fuisse iniuriam, nisi affectu, neque etiā indigere satisfactione: restitutionis enim obligatio non oritur ex affectu sine effectu consequuto, ut certum est apud Theologos: si ergo iniuria in Deum ita se habet, consequens est, non oriri ex iustitia debitum satisfaciendi non solum statim, sed nec etiam postea, ergo non fuit solum iniuria quoad affectum: ergo oritur etiam obligatio satisfaciendi statim, cum perseveret idem nocumentum, & possit auferri.

15. Denique quomodocumque explicetur illa sententia impugnari potest, quia motuum iustitiæ includit obligationem satisfaciendi pro læsione iuris alieni: pœnitentia autem non semper respicit satisfactionem, ad quam sit obligatio: nullum enim est præceptum obligans ad satisfaciendum in hac vita pro peccatis venialibus: & tamen pœnitentia potest, & de facto versatur circa illa: ergo non habet pro motivo obligationem satisfaciendi quod est obiectum iustitiæ. Aliud ergo motuum formale debemus assignare pœnitentiæ, quod non sit motuum iustitiæ.

SECTIO II.

Refertur alia sententia Recentiorum, quod obiectum formale pœnitentiæ sit bonum compensationis.

16. Multorum sententia nunc est, motuum formale pœnitentiæ esse bonum cōpensationis: itaque præcipuus actus huius virtutis est velle cōpensare, seu satisfacere Deo pro offensa, propter bonum, quod innenit in hoc, quod est cōpensare, seu satisfacere. Ex quo inferunt, non posse dari actum huius virtutis absolutum ante peccatum, quia qui non peccavit non potest velle efficaciter & absolute bonum compensationis pro peccato. Inferunt item, non elici ab hac virtute actum doloris, vel retractationis circa peccata præterita; quia ille actus non posset habere pro motivo formali bonum cōpensationis: peccata enim præterita non opponuntur compensationi futuræ, imò necessaria sunt ut postea sublequatur aliqua cōpensatio; quare si hæc virtus deberet de illis decernere; potius debuisset velle, quod fuisset, ut fuisset occasio ponendi cōpensationem, quam solum hæc virtus formaliter vult. Cæterum dicunt pœnitentiam ex effectu circa cōpensationem imperare retractationem, & dolorem eliciendum, non a se, sed ab aliis virtutibus, scilicet, à charitate, à spe, à religione, & ab aliis: eligit

enim pœnitentia illos actus doloris, & retractationis, ut media utilia, & necessaria ad suum finem consequendum, nempe ad cōpensationem, & satisfactionem pro peccatis: quod est proprium obiectum pœnitentiæ & à quo accipit insufficientem distinctionem, quia differat à reliquis virtutibus.

Hæc sententia sic explicata difficilis apparet: nam in primis inducit virtutem pœnitentiæ, quæ nunquam poeniteat, & doleat, de peccatis: quod sanè videtur contra omnium mentem, qui præcipuè pœnitentiæ actum cogitant esse poenitere, & dolere. Ita Magnus Gregor. homil. 34. in Euang. & lib. 9. registri epist. 9. Pœnitentia, (inquit) est peccata præterita plangere, & plangenda iterum non committere. Ecce actus ipse plangendi, seu dolendi; pœnitentia formaliter est. Hic. Hieron. in Psal. 118. circa illa verba, Exitus aquarum deduxerunt oculos meos, &c. Vera est, (inquit) pœnitentia ingit fletibus commissa diluere, & abluta non iterare. August. lib. 2. quaestionum ad Simplicianum, q. 2. Opus inquit, poenitendi est cum reperitur voluntas mutandi cum animi dolore, Ambros. serm. 1. Quadragesima relat. in c. 19 de pœnitentia d. 1. Pœnitentia vera est dolor cordis, & amaritudo anime pro malis, quæ quisque commisit. Ideo Augustinus relatus etiam in cap. Non sufficit, eadem dist. dicit, satisfaciendum Deo esse per pœnitentiæ dolorem, & clarius Magister in 4 d. 14. pœnitentiam sic definit, Pœnitentia est cursum, quæ mala commissa cum emendationis proposito plangimus, & odimus. Vides, ipsum actum doloris, & respicientiæ esse actum proprium pœnitentiæ: imò ideo à Laetantio, & aliis, pœnitentia fortasse respicientia appellatur; quia est, quæ respicimus, seu quæ aliter practicè sapimus odio habendo quod delectabatur. Ponere ergo debemus eam pœnitentiam, quæ odio habeat ex proprio motivo.

Præterea non satis intelligitur, quale sit illud motuum; circa quod pœnitentia non potest fieri ante commissum peccatum, ut ex eodem motivo viat illud. Nam virtus iustitiæ post iniuriam factam vult etiā satisfactionem propter bonum cōpensationis, & tamē eadem iustitia ante factam iniuriam potest ex eodem motivo formali vitare illam: quia nimirum motuum formale est æqualitas cum aliis; quare iustitia vult impedire iniuriam, ne tollatur æqualitas, & facta iniuriā, ponit cōpensationem, ut ponatur etiā æqualitas, ergo eodem modo philosophandum videtur de pœnitentiā quæ post peccatum vult satisfactionem, & cōpensationem, quia nimirum per cōpensationem ponitur aliquo modo æqualitas inter Deum, & hominem; quare eadem virtus poterit etiā ante peccatum velle illud vitare, ne tollatur æqualitas, quæ est totum bonum, quod postea per cōpensationem intenditur: ad quid enim aliud bona est illa cōpensatio, nisi ad hoc quod Deus, quantum fieri possit, non habeat rationabilem rationem consequendi de homine, seu ut restituatur æqualitas vera inter Deum, & hominem? quod totum possumus etiam velle ante peccatum, non ut restituendum, sed ut conservandum: sicut eadem medicina prævenit, ne lædatur sanitas, & procurat etiā illam reparare, quando læsa est; & eadem amicitia curat non ledere amicum, & reconciliari etiam cum illo, postquam læsus est, quod idem invenias in aliis habitibus.

Dices, pœnitentiam non respicere suum motuum ita abstractè, & latè; sed potius esse in hoc similitudinem gratitudini, quæ non potest habere adū absolutum ante accepta beneficia; quia nimirum solum monetur à bonitate illa, quæ est in recompenlandis beneficiis acceptis, seu in satisfaciendo illi iuri, seu titulo moralis, quem ex beneficio habet beneficis, ut habeat aliam quam recompensationem, qui titulus non est ante beneficia.

SECTIO III.

Bonum compensationis posse terminare formaliter actum virtutis. Ubi, An ea virtus habere debeat affectum erga peccatum prateritum?

IN sententia illa Recentiorum aliquid placet, & aliquid displicet. Negare itaque non possū quod bonum compensationis, ut tale est possit esse obiectum formale alicuius actus honesti per quem tale bonum intendatur propter se. Addo tamen, aliud esse obiectum formale poenitentiae, quae ponitur specialis virtus. De primo dicam in hac sectione; de secundo sectione sequenti.

Fateor itaque, bonum compensationis expetibile esse propter se per actum honestū: nam licet expeti possit etiam propter aliud, scilicet, ad destruendū peccatum, seu ad refaciendam, & restituendam aequalitatem cum Deo, quae per peccatum fuerat laesa: potest tamen propter se etiam expeti. Ad quod deferre potest exemplum supra adductum de motu formali gratitudinis: imo etiam ex ipsa virtute iustitiae, & eius motu argumentum desumi potest. Nā gratitudo respicit honestatem, quae appareat in componenda gratia accepta, ita ut ille, a quo bonū habui, habeat vicissim bonum a me: quod complementum amabile est, & expetibile propter se eodem autē modo amabile videtur, & laudabile, quod ille, qui habuit malum offēse a me, habeat itē a me bonū obsequii, & satisfactionis, quod est compensare malum irrogatum cum bono; ergo hoc etiam erit obiectum honeste expetibile & amabile.

Nec obstat differentia, quam adduximus inter gratitudinem pro beneficiis, & compensationem pro offēsis: fateamur enim, in benefactore ante beneficia non praecedere ius aut titulum ad retributionem, sicut in offendendo etiam ante offēsam praecedat ius ne offendatur, ut dicebamus: quod ius exigit etiam, ut satisfiat ei pro offēsa, negari tamen non potest, post offēsam generari novum, siue ius, siue titulum ad compensationem, ratione cuius, etiam si cesset titulus praecedens, erit honesta, & laudabilis compensatio, quae honestas poscit formaliter attendi ab aliquo actus virtutis.

Ad hoc explicandum desumi potest, ut dicebam argumentum ex ipsa iustitia; qui quidem respicit ius laesi, quod ius etiam ante laesionem dabatur, ut non laderetur, & post iniuriam idem ius exigit satisfactionem. Adhuc tamen post iniuriam oritur novus titulus sufficiens ad honestatem compensationis, etiam cessante priori iure. Quod quidem à posteriori constat manifeste: si enim ille, qui passus est iniuriam, siue in pecunia, siue in honore, condonet, & liberet debitorem ab obligatione restituendi, & satisfaciendi: cessat quidem necessitas, & obligatio iustitiae ad satisfaciendum; adhuc tamen honestum, & laudabile erit, si velit, qui laesi, satisfacere, seu aliquid donare, vel honorare pro re, vel honore iniuste ablato. Honestum enim est, & laudabile, quod ille, qui a re, vel tua causa passus est damnum, à te etiam bonum consequatur: quae honestas, & quod motum nō erat ante iniuriam, sed ex damno accepto oritur titulus novus ad honestandam actionem, qui velis illum bonis, vel honoribus augere. Vides ibi distinctum motum iustitiae ab hoc alio motu: illud enim fundatur solum in iure stricto, quod habebat, & habet laesus; atque ideo si cedat, aut condonet, non

21.

*Compensatio
nis bonum est
per se expetibile.*

22.

23.

10.